

Opdrachtgever
Gemeente Nieuwegein

Projectleider
H.M.W.M. Klinkhamer
Gemeente Nieuwegein

Auteur
H.C.L. Visser
Bureau Visser

Datum
Mei 2005

Status
Definitief

Natuurtoets
Blokhoeve

Gemeente Nieuwegein

Inhoudsopgave

<i>Natuurtoets Blokhoeve</i>	3
1 Inleiding	3
1.1. Aanleiding en doel	3
1.2. Periode van uitvoering en werkgrens	4
1.3. Verantwoordelijkheid	4
1.4. Wettelijk kader flora- en faunawet	4
1.5. Werkwijze	6
2 Bestaande situatie	7
2.1. Gebiedsbeschrijving	7
2.2. Flora	7
2.3. Beschermd soorten	8
2.3.1. Wilde planten	8
2.3.2. Broedvogels	8
2.3.3. Kleine Zoogdieren	9
2.3.4. Amfibieën en reptielen	10
2.3.5. Vissen	10
2.3.6. Conclusie beschermde soorten	10
3 Maatregelen	11
3.1. Activiteiten	11
3.2. Effecten	11
3.2.1. Effecten bestaande situatie	11
3.2.2. Effecten planontwikkeling	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.3. Maatregelen	11
4 Advies	12

Natuurtoets Blokhoeve

1 Inleiding

1.1. Aanleiding en doel

Het project Blokhoeve beoogt de ontwikkeling van een nieuw woongebied op de plaats van een voormalig sportveldencomplex. Door de Gemeente Nieuwegein wordt gewerkt aan de voorbereiding en realisatie van dit project. Hiervoor is een nieuw bestemmingsplan en stedenbouwkundig plan opgesteld (zie bijlage 1). De aanleg brengt met zich mee dat er mogelijk sprake is van nadelige effecten op beschermde soorten flora en fauna.

Aan Bureau Visser is gevraagd een Natuurtoets op te stellen. De Natuurtoets geeft een beeld van de beschermde soorten die in het gebied voorkomen, analyseert in hoeverre het plangebied van betekenis is als leefgebied en beschrijft de effecten van herinrichting op beschermde soorten.

Om te voldoen aan de algemene zorgplicht die de Flora- en faunawet oplegt zal op grond van de Natuurtoets beoordeeld worden of er een verplichting is tot aanvraag ontheffing.

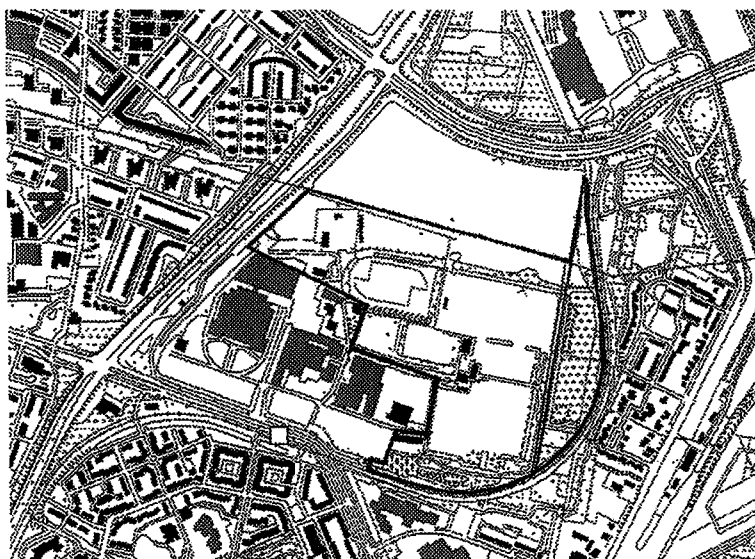
Afbeelding 1: Blokhoeve (voormalige sportvelden).

1.2. Periode van uitvoering en werkgrens

Blokhoeve bestaat uit een fasering in twee gedeelten; Het Eiland en Het Blok. De uitvoering van het gedeelte Het Eiland start vanaf oktober 2005 en moet gereed zijn in december 2007.

De uitvoering van het gedeelte Het Blok start vanaf juli 2006 en moet gereed zijn in juli 2008.

Daarnaast is er een gedeelte te handhaven bestaand parkgebied gesitueerd aan de oostkant van het plangebied.

Afbeelding 2: Werkgrens Blokhoeve.

1.3. Verantwoordelijkheid

De planvorming en uitvoering wordt voorbereid door en in opdracht van de Gemeente Nieuwegein. Projectleider bij de Gemeente Nieuwegein is de heer H.M.W.M. Klinkhamer.

De wettelijke zorgplicht voor de aanwezige natuur blijft gedurende het gehele plan-, uitvoerings- en beheertraject een verantwoordelijkheid voor de opdrachtgever.

Afhankelijk van de duur van het project en het tijdstip van uitvoering is een controle op de actualiteit en volledigheid van dit advies noodzakelijk. Monitoring kan hieraan bijdragen.

1.4. Wettelijk kader flora- en faunawet

De Flora en Faunawet benoemt de in Nederland bij wet beschermde planten en dieren. Naast de Flora- en Faunawet is vigerend de Europese wetgeving Vogel- en Habitatrichtlijn. Soorten, die onder deze richtlijn vallen zijn op Europese schaal zeldzaam en te beschermen.

De Flora- en faunawet kan als volgt samengevat worden.

Algemene zorgplicht (artikel 2)

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht voor de in het wild levende beschermde planten en dieren. Lid 2 stelt dat handelingen voorkomen moeten worden waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden. Voor zover nadelige handelingen niet zijn te voorkomen moeten de nadelige effecten worden beperkt of ongedaan gemaakt met mitigerende- en compenserende maatregelen.

Verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten (artikelen 8 t/m 12)

Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling en ontheffing (artikel 75)

De beoordeling van een aanvraag voor ontheffing vindt plaats op grond van:

- De zorgvuldigheid waarmee de aanvrager van de ontheffing het behoud van de beschermde soorten heeft afgewogen tijdens de planvorming.
- De beschermingsstatus van de soort.

De ontheffing wordt verleend indien:

- Geen andere bevredigende oplossing bestaat en er sprake is van dwingende reden van groot openbaar belang.
- Geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden verbonden worden die betrekking hebben op te nemen mitigerende- en/of compenserende maatregelen. Voor de verontrusting van vogels (nesten) is geen ontheffing te verkrijgen.

Op 23 februari 2005 is het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen (AMvB artikel 75) in werking getreden.

Voor bepaalde beschermde dier- en plantensoorten geldt nu een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Dit is het geval bij:

- regulier beheer en onderhoud (bijv. waterschapsbeheer, natuurbeheer, bosbouw, landbouw);
- regulier gebruik (bijv. defensie, recreatie) en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (bijv. woningbouw, wegeaanleg).

Onder de bovengenoemde werkzaamheden valt niet het beheer van dieren en bestrijding van schade door dieren.

1. Algemene Soorten

De minister van LNV heeft een 1^e lijst van Algemene Soorten gepubliceerd.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen met een nadelig effect op beschermde soorten, geldt een vrijstelling voor de Algemene Soorten (zie afbeelding 8) voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet (zie onderstaande verbodsbepalingen). Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten / soorten is een ontheffing niet vereist.

2. Overige Soorten

De minister van LNV heeft een 2° lijst van Overige Soorten gepubliceerd.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen met een nadelig effect op beschermde soorten, geldt dat deze activiteiten uitgevoerd moeten worden op basis van een gedragscode die de minister van LNV heeft goedgekeurd. In zo'n gedragscode staat hoe er het best kan worden gehandeld. Door zorgvuldig te handelen, kan schade aan planten- en diersoorten zoveel mogelijk worden voorkomen. De gedragscode is door de aanvrager zelf op te stellen. Bij het ontbreken van een goedgekeurde gedragscode is voor deze activiteiten / soorten een ontheffing vereist (lichte toets).

3. Bijzondere Soorten (bijlage IV Habitatrichtlijn; soorten bijlage 1 AmvB; alle inheemse (broed)vogels).

De minister van LNV heeft een 3° lijst gepubliceerd. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkelingen met een nadelig effect op beschermde soorten geldt geen vrijstelling. Een aanvraag ontheffing (uitgebreide toets) is vereist.

De uitgebreide toets gaat uit van onderstaande vereisten:

- Er is geen alternatief voor de geplande activiteit.
- Er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang. Een van deze belangen is "de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling".
- De activiteit mag er niet voor zorgen dat de soort in zijn voortbestaan wordt bedreigd.

1.5. Werkwijze

Om te kunnen beoordelen of nadelige effecten optreden zijn de beschermde soorten flora en fauna geïnterviewd (hoofdstuk 2). De geplande activiteiten, de mogelijk nadelige effecten en de aan te bevelen maatregelen zijn beschreven in hoofdstuk 3. In een advies bij deze natuurtoets zijn de conclusies weergegeven en is aangegeven of er sprake is van een verplichting tot aanvraag ontheffing (hoofdstuk 4).

Afbeelding 3: Te behouden parkgedeelte oostkant

2 Bestaande situatie

Door Bureau Visser is in mei 2005 een inventarisatie beschermde soorten flora en fauna uitgevoerd.

2.1. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt in het stedelijk gebied Nieuwegein en is overal begrensd door wegen en bebouwing. Een groot deel van het terrein bestaat uit een voormalig sportveldencomplex met kort gemaaide grasvelden, randbeplantingen en aangrenzende sloten (zie afbeelding 1). Het oostelijk gedeelte is gekenmerkt door een parkaanleg met voornamelijk populieren (Canada-populieren) en ruige kruidenvegetaties (zie afbeelding 3).

Het gebied is onderdeel van een komgebied met rivierklei op veen. De waterstand in veel sloten was tijdens de inventarisatie onnatuurlijk laag (waterdiepte circa 10 cm). Plaatselijk is kwel waarneembaar. In en langs de sloten komt slechts op enkele plaatsen een redelijk ontwikkelde water- en oeervegetatie voor. Het overwegende beeld voor het gehele terrein is soortenarm: algemene soorten in een vaak sterk verstoorde en verruigde setting.

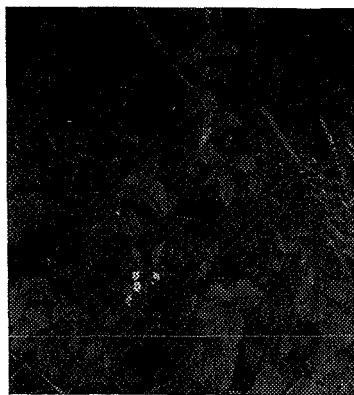
2.2. Flora

Opgaande begroeiing

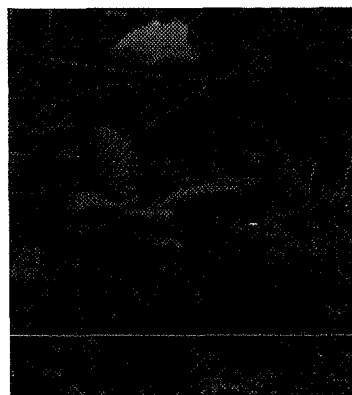
De houtige gewassen bestaan uit algemeen voorkomende inheemse struiken en bomen, voornamelijk populieren-opstand en open parkbos.

Ondergroei bos

De bossages aan de oostkant worden gekenmerkt door een grove ondergroei waarin Grote brandnetel en Fluitekruid domineren. Tevens vinden we hier soorten als Gewone bereklauw, Hondsdraf, Kleefkruid, Harig wilgeroosje, Ridderzuring, Riet en Kruipe boterbloem. Het milieu is uitgesproken eutroof en weinig gedifferentieerd. Langs de paden werden aangetroffen: Grote bosaardbei (verwilderd?), Penningkruid, Look zonder look, Mannetjesvaren, Moerasvergeetmijnietje en Tijmreprijs. Aan de westkant van het terrein vinden we een vergelijkbare ruige zoomvegetatie onder populierenaanplant. Hier werd in een ondergelopen wielspoor temidden van opgeworpen aarde Beekpunge aangetroffen (*Veronica beccabunga*).

Afbeelding 4: Grote bosaardbei

Mannetjesvaren

Water- en oeervegetaties

Op de zonnige stukken sloot (incidenteel ook temidden van bossages) vinden we een wat meer gevarieerde water- en oeervegetatie met o.a. Rechte waterkers, Liesgras, Scherpe boterbloem, Smalle weegbree, Penningkruid, Zilverschoon, Heermoes, Veldlathyrus, Vossestaart, Ruwbeemdgras, Kleine watereppe, een paar Fonteinkruidsoorten waaronder Haarfonteinkruid (kwelindicator) en in een diepere sloot Slipbladige ooievaarsbek (*Geranium dissectum*).

Afbeelding 5: Sloot (waterdiepte circa 5 cm.)

Overige kruiden

In het centrale deel van het terrein werden bij een voormalige tribune een aantal meer aan bebouwing gebonden soorten aangetroffen als Gewone teunisbloem, Robertskruid, Grote kaardebol, Ridderzuring, Madeliefje, Hondsdraf, Canadese guldenroede en Kruipe boterbloem.

Grasvelden

De (sport)grasvelden zijn homogeen en uiterst soortenarm. Bloeiende kruiden ontbreken vrijwel.

2.3. Beschermde soorten

2.3.1. Wilde planten

Beschermde wilde planten zijn niet aangetroffen (zie par. 2.2.).

2.3.2. Broedvogels

Waargenomen (broed)vogels zijn Merel, Koolmees, Roodborstje, Winterkoning, Tjiftjaf, Fasant, Ekster, Wilde eend, Waterhoen, Houtduif, Kauwtje en langs het water de Meerkoet. Verder werden de Putter, Kievit en Blauwe reiger aangetroffen. De Putter bij een aantal vrijstaande Zilverlinden. De Kievit broedt in het midden op de verlaten sportvelden. Andere nesten met broedvogels zijn niet waargenomen

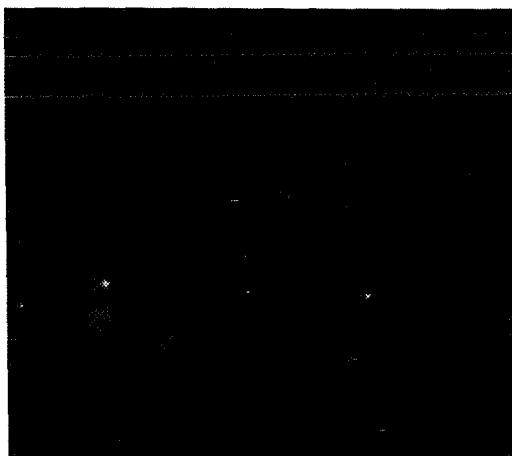
(Broed)vogels: algemeen voorkomende soorten	F	RL	V H
Kievit	F		
Putter	F		
Koolmees	F		
Merel	F		
Roodborstje	F		
Winterkoning	F		
Tijftjaf	F		
Ekster	F		
Houtduif	F		
Kauw	F		
Fazant	F		
Wilde Eend	F		
Blauwe reiger	F		
Meerkoet	F		

F = Flora- en Faunawet; ; RL = Rode lijstsoort; V = Vogelrichtlijn; H = Habitatrichtlijn.

Afbeelding 6: *Beschermde broedvogels (bron: Bureau Visser, mei 2005).*

2.3.3. Kleine Zoogdieren

Kleine zoogdieren als muizen, konijnen, egels etc. zijn niet aangetroffen. Niet één enkel exemplaar. Merkwaardig genoeg zijn er ook geen sporen aangetroffen; bijvoorbeeld geen enkele molshoop en dat op een terrein van circa 2 hectare groot.

Afbeelding 7:

*Detectie vleermuizen
nabij een restaurant
aan de rand van het
gebied*

In de avond is incidenteel en kortdurend een jagende vleermuis gedetecteerd. Aangetroffen zijn Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*). De plaats, het geluid en het vlieggedrag duiden op deze twee soorten.

De Laatvlieger vliegt vanaf een half uur na zonsondergang. Overdag slapen ze in muurspouwen of onder dakbedekking. Laatvliegers zijn plaatstrouw en gaan in de buurt van hun zomerverblijf ook in winterslaap. De soort is een keverspecialist en is het duidelijkst hoorbaar bij een frequentie van 25 kHz (langzaam ritme met lange haperingen). De soort komt algemeen voor (zwaartepunt verspreiding in het noorden en noordwesten van het land).

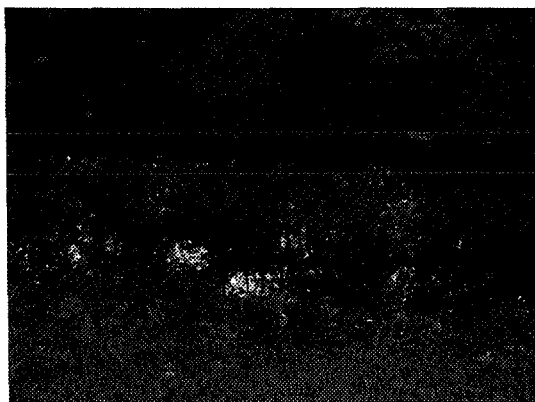
De Ruige Dwergvleermuis is het duidelijkst hoorbaar bij een frequentie van 40 - 45 kHz en te herkennen aan tikken met een vol en klankrijk ritme. De zomerverblijfplaatsen bevinden zich vrijwel altijd in holle bomen of boomspleten en soms in huizen.

De overwegend open terreinomstandigheden en het ontbreken van oude gebouwen en oude bomen maken het voorkomen van vaste verblijfplaatsen onwaarschijnlijk. De in alle gevallen slechts kortdurende waarneming duidt hier ook op. De dieren kwamen op jacht langsvliegen.

2.3.4. Amfibieën en reptielen

Wat opvalt is de veelal zeer lage waterstand in de sloten met op de bodem een dikke sliplaag en veelal ook een dikke laag afgevalen blad. Amfibieën zijn in het geheel niet aangetroffen (ook geen kikkerdril of kikkervisjes). Dit is merkwaardig. Negatieve factoren die dit mogelijk verklaren zijn:

- het zeer ondiepe water (mogelijk gebruik als waterbuffergebied met sterke dynamiek waterstanden)
- waterbodem met veel organisch materiaal (zuurstof arm water),
- mogelijk ook vervuiling.

Afbeelding 8: Ondiepe sloot met een dikke laag slib en organisch materiaal.

2.3.5. Vissen

Vissen zijn niet aangetroffen.

2.3.6. Conclusie beschermde soorten

In het gebied zijn wat betreft beschermde soorten alleen algemene (broed)vogels aangetroffen (zie afbeelding 6).

3 Maatregelen

3.1. Activiteiten

Het gebied is overwegend bestemd voor wonen (woondoeleinden). Hiervoor is een stedenbouwkundig plan ontwikkeld met veel groenvoorzieningen en water.

Bestaande groenvoorzieningen (bomen, struiken) worden geroid. Grasvelden worden bouwrijp gemaakt en een aantal sloten worden gedempt.

Daarnaast zijn belangrijke groenelementen te behouden, met name het bestaande parkgebied aan de oostkant van het terrein (zie afbeelding 3).

3.2. Effecten

3.2.1. Effecten bestaande situatie

De ontwikkeling van het woongebied brengt geen duidelijk nadelige gevolgen voor de bestaande flora en fauna met zich mee. Dit omdat de bestaande waarden gering zijn. Het bestaande parkgedeelte aan de oostkant is merendeels te behouden.

3.2.2. Effecten planontwikkeling

Openbaar groen en tuinen gaan voorzien in een groen karakter voor de nieuwe woonwijk. Het bestaande water is aanzienlijk te vergroten. Voor bos- en parkvogels (openbaar groen en tuinen), watervogels, amfibieën, reptielen en vissen (aan te leggen water) kunnen de omstandigheden op termijn verbeteren.

3.3. Maatregelen

Het ontbreken van duidelijk nadelige effecten brengt met zich mee dat de te treffen mitigerende maatregelen beperkt zijn.

- Rekening is te houden met het mogelijk optreden van broedvogels in het broedseizoen.
- Rekening is te houden met de Algemene Zorgplicht (zie paragraaf 1.4.).

4

Advies

Dit advies is mede gebaseerd op recente informatie over de wijziging Flora- en faunawet, in werking getreden op 23 februari 2005.

Bescherming (broed)vogels

Waargenomen beschermde soorten zijn alleen (broed)vogels. Alle bewoonde nesten vallen onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn in het broedseizoen beschermd. De nesten van Spechten en Uilen zijn jaarrond beschermd. Deze vogelsoorten zijn echter niet aangetroffen

Ontheffing

Op grond van de uitgevoerde inventarisatie is het aanvragen van een Ontheffing Flora- en faunawet niet vereist indien tijdens de uitvoering rekening kan worden gehouden met het mogelijk optreden van broedvogels in het broedseizoen (broedseizoen medio maart - medio juli). Eveneens is rekening te houden met de Algemene Zorgplicht Flora- en faunawet.

Dit houdt in dat:

1. Het verwijderen van bestaande beplantingen en grasvelden en het dempen van bestaand water en oevers is uit te voeren buiten het broedseizoen.
2. Overtreding van verbodsbepalingen (zie paragraaf 1.4.) is te voorkomen door tijdens het broedseizoen regelmatig een monitoring uit te voeren (het betreft met name het te handhaven parkgedeelte aan de oostkant van het terrein).
3. Indien tijdens de uitvoering nesten met eieren of niet-vliegvlugge jongen aanwezig zijn, is of rustgebied in acht te nemen (minimaal 20 meter rondom elke broedplaats) of zijn de werkzaamheden uit te stellen tot na het broedseizoen van de betreffende broedvogel(s).
4. De Algemene Zorgplicht is van toepassing op het te behouden groen en water (zie paragraaf 1.4.).
 - Te overwegen is het nemen van maatregelen om het optreden van broedvogels tijdens de uitvoering tegen te gaan.
 - Indien tijdens de uitvoering verbodsbepalingen in het geding zijn, zijn alsnog aanvullende maatregelen te nemen en /of is alsnog een ontheffing Flora- en faunawet aan te vragen. Dit geldt sinds 23 februari 2005 ook voor broedvogels (zie paragraaf 1.4.).

Planontwikkeling

Aan te bevelen is een tijdig ecologisch advies met betrekking tot de planontwikkeling, op een moment dat er nog kan worden bijgesteld. Veelal zijn met weinig of geen middelen meerwaarden voor de natuur te bereiken waar ook de toekomstige bewoners straks van kunnen genieten. Hierbij valt te denken aan beperkt watergedeelten met waterplanten en rietgroei, begroeide oeverkanten, uittreepplaatsen (gedeelte zonder oeverbeschoeiing), bermen met bloeiende kruiden, begroeiingen met besdragende- en vlinderstruiken (aantrekken vlinders, vogels), klein vogelbosje, vliegrouete voor jagende vleermuizen etc. Te voorkomen is het optreden van botulisme, watervervuiling, een massaal optreden van muggen en het ontstaan van kale modderige wateroevers.

Colofon

Natuurtoets Blokhoeve
Gemeente Nieuwegein

Tekst

Bureau Visser, Arnhem

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder bronvermelding.

Bureau Visser, Arnhem
Noordelijke Parallelweg 4
6814 DS Arnhem
heinvisser@tiscali.nl (026-3515179)